

*Ковальська Л. А., д-р іст. наук, професор,
професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ*

ДОКУМЕНТАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС ЯК БАЗОВА КАТЕГОРІЯ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

Анотація. Розкрито значення документально-інформаційного ресурсу як базової категорії документознавства. Визначено його змістове наповнення та трансформації у сучасних умовах та роль у забезпеченні інформаційних потреб суспільства. Окреслено напрями та підходи до трактування поняття та сучасні тенденції його розвитку в умовах цифровізації, інтеграції архівних, бібліотечних і музейних інформаційних систем.

Ключові слова: документально-інформаційний ресурс, документознавство, документ, інформація.

В умовах активного розвитку інформаційного суспільства документально-інформаційні ресурси стають вагомим джерелом інформації для подальшого розвитку усіх сфер життя суспільства (науки, освіти, культури, управління). До того ж документально-інформаційні ресурси є основою інформаційної інфраструктури держави та важливим засобом збереження соціальної пам'яті. У документознавстві поняття «документально-інформаційний ресурс» інтегрує дві ключові категорії «документ» і «інформаційний ресурс», поєднуючи їх у цілісну систему, що забезпечує комунікацію, акумуляцію та трансляцію знань. Визначення змісту й ролі документально-інформаційного ресурсу як базової категорії документознавства та аналіз напрямів його сучасного розвитку в умовах цифровізації й зумовили мету роботи.

Документознавство як наукова галузь спрямовує свою увагу на вивчення документа у широкому значенні – як носія зафіксованої соціальної інформації, як засобу комунікації, як елемента управлінських процесів. У процесі еволюції наукових підходів від розгляду окремого документа увага дослідників змістилася на аналіз сукупностей документів, що утворюють системно організовані масиви інформації – документально-інформаційні ресурси.

Наукові школи підходять до розуміння документально-інформаційного ресурсу з позицій суміжних дисциплін – інформології, бібліотекознавства, архівознавства, соціальних комунікацій, що призводить до варіативності визначень і термінологічної неоднозначності. Дослідники розглядають документально-інформаційний ресурс як сукупність документів, що забезпечують інформаційні потреби суспільства; як елемент інформаційної системи чи мережі; прибічники прикладної складової трактування документа документально-інформаційні ресурси розглядають як інтегрований інформаційний потенціал документованих знань [1].

Тяглисть наукового пошуку сприяла оформленню сучасного наукового бачення документально-інформаційного ресурсу як багатовимірного феномену, що поєднує когнітивні, соціальні, культурні й технологічні аспекти. Спільна проблематика у науковому пошуку дослідників інформаційно-документного аспекту полягає у намаганні з'ясувати зміст та сутність понять «документ», «інформа-

ція», «ресурс»; узагальнити науковий дискурс та формулювання змісту поняття документально-інформаційний ресурс у міждисциплінарному дискурсі історичної науки. Документально-інформаційний ресурс можна розглядати не лише як сукупність документів, а і як соціальний механізм комунікації між минулим, теперішнім і майбутнім [3].

Структура документально-інформаційних ресурсів охоплює документні масиви (архівні, бібліотечні, інформаційно-аналітичні), інформаційні системи (каталоги, бази даних, репозитарії), а також метадані – як інструмент організації, пошуку та забезпечення доступу до інформації. За формою існування ресурси поділяються на традиційні (паперові), електронні та гібридні; за змістом – наукові, культурні, освітні, управлінські; за функціями – комунікативні, довідкові, зберігальні, аналітичні [2].

У системі документознавства документально-інформаційний ресурс виконує низку важливих функцій, з-поміж яких забезпечення науково обґрунтованого управління документними процесами, сприяння ефективній комунікації між суб'єктами інформаційного простору, підтримка розвитку інформаційної культури суспільства. Він також є базовим для інтеграції знань і створення електронних архівів, бібліотек, репозитаріїв, які сьогодні формують основу національної інформаційної інфраструктури.

Новітні тенденції свідчать про трансформацію поняття документально-інформаційного ресурсу під впливом цифровізації та віртуалізації комунікації суспільства. Цифрові технології сприяють формуванню нових типів ресурсів – мережевих, інтегрованих, мультимедійних. Водночас зростає роль метаданих, стандартизації опису, а також інтелектуальних систем пошуку й аналізу. Цифровізація актуалізує нові виклики – збереження автентичності документів, захист інформації та забезпечення довготривалого доступу до електронних інформаційних ресурсів [1].

Отже, документально-інформаційний ресурс є базовою категорією документознавства, яка поєднує документну форму, інформаційний зміст і ресурсний потенціал. Наукове осмислення документально-інформаційного ресурсу дає змогу зрозуміти закономірності функціонування документно-комунікаційної системи суспільства. В умовах цифрової трансформації розвиток документально-інформаційних ресурсів визначає якість і швидкість інформаційної взаємодії, збереження культурної пам'яті та формування знанневого простору України.

Список використаних джерел

1. Документні та інформаційно-довідкові комплекси архівів НАН України: створення та інтегрування до системи історичних знань про українську науку: монографія. НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства. Київ, 2023. 296 с.
2. Січкаренко Г. Г. Документні джерела інформації. Переяслав-Хмельницький, 2018. 212 с.
3. Кушнарченко Н. М. Спеціальне документознавство. Київ: Ун-т «Україна», 2010. 280 с.